

pensioenfonds

JAARVERSLAG DUURZAAM BELEGGEN

2023

VOORWOORD

De gevolgen van klimaatverandering zien we, zowel in Nederland als wereldwijd, steeds vaker. 2023 was volgens het KNMI het warmste jaar sinds het begin van de metingen. Ook was afgelopen jaar het meest natte jaar ooit gemeten in Nederland.

Maar niet alleen het klimaat roerde zich in 2023. De kranten en de journaals werden opnieuw gevuld met de oorlog in Oekraïne. En daar kwam eind van het jaar het oploeiende conflict in het Midden-Oosten bij. Nog afgezien van veel andere crises in de wereld.

Wat kunnen wij, als pensioenfonds aan dat alles doen? Het lijkt niet veel, misschien. En toch. Toch willen we onze invloed als investeerder gebruiken om een positieve bijdrage aan de wereld te leveren. Want dat is waar duurzaam beleggen over gaat: de goede dingen doen, en ze goed doen.

We kunnen niet in ons eentje de opwarming van de aarde stoppen. Maar we kunnen wel zorgen dat we onze doelstelling halen: een halvering van de CO₂-uitstoot van onze beleggingen in 2030. Zoals het er nu naar uitziet, gaan we dat halen.

We kunnen geen oorlogen tot staan brengen. Maar we kunnen wel zorgen dat we geen geld investeren in (leningen en staatsbedrijven van) overheden die oorlogen uitlokken. Of die het niet zo nauw nemen met mensen- of arbeidsrechten.

Zeker als we hierin samen optrekken met andere pensioenfondsen, en andere investeerders, kunnen we een verschil maken. Zoals ons nieuwe bestuurslid Anne Kock het verwoordt in dit jaarverslag: 'Samen kunnen we meer bereiken dan de som van de delen. Samen kunnen we echt een duurzame impact hebben. En resultaat halen.'

Voor ons is duurzaamheid geen bijzaak meer, maar een onlosmakelijk onderdeel van al onze beleggingen. We maken bij elke belegging een integrale afweging tussen rendement, risico, kosten en duurzaamheid. En zo bereiken we ons doel en dat wat onze deelnemers willen: een goed pensioen, maar daar ook van kunnen genieten in een leefbare wereld.

Hoe we weten dat onze deelnemers dat willen? Daar doen we regelmatig onderzoek naar. Ook in 2023. Daaruit kwam naar voren dat maar liefst 70 procent van de deelnemers het belangrijk vindt dat we duurzaam beleggen. Die steun van onze achterban vinden we enorm belangrijk. Het is per slot van rekening hun geld: hun pensioen. Daarom blijven we ze nauw betrekken bij de keuzes die we maken.

En die keuzes zijn lang niet altijd makkelijk, laten we daar eerlijk over zijn. Als je een windpark financiert, zit je misschien vogels in de weg. En waar je fossiele brandstoffen misschien niet langer wilt stimuleren, hebben we die sector wel nodig voor de transitie naar duurzamere energiebronnen. Als bestuur gaan we die dilemma's niet uit de weg. En zijn we er graag helder over naar al onze belanghebbenden en andere betrokkenen.

Want als er iets belangrijk is, dan is het dat u weet wat wij als pensioenfonds doen aan duurzaam beleggen en waarom. Wat we in 2023 deden, waarom, en de dilemma's daarin, daarover gaat dit jaarverslag. Daarin kijken we zoals gebruikelijk ook even vooruit naar de toekomst. Een toekomst waarin we hopelijk met elkaar de wereld een beetje beter kunnen maken. En waarin wij graag blijven zorgen voor een goed pensioen.

Amstelveen, april 2024

Jochem Dijkmeester
Voorzitter bestuur Pensioenfonds PGB

Jochem Dijkmeester
Bestuursvoorzitter Pensioenfonds PGB

INHOUD

1	Reflectie op 2023: de basis gelegd voor een duurzame toekomst	04
2	Ons duurzaam beleggingsbeleid	05
3	Resultaten duurzaam beleggen in 2023 in een oogopslag	08
4	Beperken (pijler 1)	09
5	Versterken (pijler 2)	13
6	Benutten (pijler 3)	15
7	Samenwerkingen	18
8	In gesprek met de achterban	20
9	Terugblikken en vooruitkijken met Anne Kock en Frans van de Veen	22
	Bijlage 1: Rapportagecriteria	27
	Bijlage 2: Limited assurance Mazars	32
	Bijlage 3: Gebruik van data en modellen	36
	Bijlage 4: Begrippenlijst	37

Bij een aantal onderdelen in dit verslag staat een asterisk (). Deze onderdelen vallen onder de scope van de assurance rapportage van externe auditor Mazars, ter bevestiging dat de inhoud hiervan klopt, met een beperkte mate van zekerheid.*

1 Reflectie op 2023: de basis gelegd voor een duurzame toekomst

'2023 was een druk jaar voor Pensioenfonds PGB. Naast de voorbereidingen voor het nieuwe pensioenstelsel, hebben we ook de nodige beslissingen genomen en investeringen gedaan om een stevige basis te leggen voor duurzaam beleggen.

Denk hierbij onder andere aan ons deelnemersonderzoek over duurzaam beleggen, de invoering en aanscherping van ons klimaatplan, de 'verklaring ongunstige effecten' (SFDR) en de inrichting van een robuust rapportage- en analyseplatform.

Om met het eerste te beginnen: we hebben in 2023 een uitgebreid deelnemersonderzoek uitgevoerd. Een ruime meerderheid van onze deelnemers (ongeveer 70 procent) vindt het belangrijk dat het fonds duurzaam en verantwoord belegt. Voor slechts een klein deel (5 procent) gaat resultaat boven duurzaamheid. De rest (25 procent) is neutraal. Persoonlijk vind ik dat een mooi resultaat. Al geeft het ook aan dat we aan die 30 procent nog beter moeten uitleggen, waarom duurzaam beleggen belangrijk is.

Daarnaast gaven deelnemers aan het onderzoek ook input voor thema's die ze belangrijk vinden. Die informatie heeft het bestuur meegenomen bij het aanbrengen van focus in de mogelijke duurzaamheidsthema's. Onze focusthema's voor duurzaam beleggen zijn nu: klimaat, biodiversiteit en voeding. Deze doelen zijn misschien niet erg verrassend. Maar ze zijn cruciaal voor de eerlijke transitie naar een duurzame economie en maatschappij.

Wat het klimaat betreft: de gevolgen van klimaatverandering worden alsmat duidelijker. Daarom hebben we ons klimaatplan weer onder de loep genomen en aangescherpt. Twee voorbeelden. De eisen die we stellen aan groene obligaties zijn strenger geworden. We eisen nu een onafhankelijke audit van de beloofde impact (bijvoorbeeld energiebesparing, vervangen fossiele door duurzame energie). Daarnaast hebben we ook de uitsluitingscriteria voor thermische kolen, schaliegas en teerzandolie aangescherpt.

We stellen ook vast dat de CO₂¹-voetafdruk van onze beursgenoteerde beleggingen verder is gedaald ten opzichte van vorig jaar. Daarmee zitten we op koers voor ons doel: halvering van de CO₂-voetafdruk eind 2030.

Verder besloot ons bestuur afgelopen jaar om voortaan inzicht te geven in de negatieve impact van de beleggingen van Pensioenfonds PGB. Dat doen we volgens de spelregels van de EU, aan de hand van een 'verklaring ongunstige effecten', volgens de SFDR. De eerste rapportage over 2024 wordt medio 2025 gepubliceerd.

Tot slot hebben we het afgelopen jaar hard gewerkt om onze ESG-data op een centrale plek te verzamelen en de kwaliteit ervan te kunnen controleren. Zo kunnen we deze data beter gebruiken bij concrete keuzes en de formulering van nieuw beleid, maar daar ook transparanter over communiceren naar deelnemers, toezichthouders en de media bijvoorbeeld.

Er is dus veel gebeurd. En dankzij ons verbeterde databeheer kunnen we dit jaar met nog meer vertrouwen rapporteren over de manier waarop Pensioenfonds PGB duurzaam belegt en de resultaten ervan. Wie daar meer over wil weten kan terecht op onze website. Maar kan natuurlijk ook rechtstreeks contact met ons opnemen. We vertellen er graag meer over.'

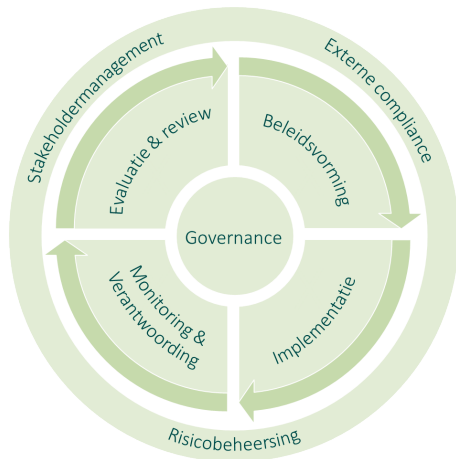
Peter Kolthof, Chief Investment Officer PGB Pensioendiensten

¹ De term CO₂ verwijst in dit document naar alle broeikasgassen en is een synoniem voor de technische term CO₂-equivalent. Het is een maatstaf voor het opwarmingspotentieel van diverse broeikasgassen (<https://ghgprotocol.org/>).

2 ONS DUURZAAM BELEGGINGSBELEID

Het kader van ons duurzaam beleggingsbeleid

Het duurzaam beleggingsbeleid is integraal onderdeel van het beleggingsbeleid. Net als bij andere beleidsonderwerpen volgen we hierbij een formeel proces. Dat proces bestaat uit vier stappen: beleidsvorming, implementatie, monitoring en verantwoording en, tot slot, evaluatie en review.

Bij elke stap duiken risico's op die we kunnen accepteren, beperken of vermijden. Het identificeren, beoordelen en managen van risico's valt onder risicobeheersing.

Daarnaast is er de invloed vanuit de wetgeving en de convenanten waaraan we ons hebben verbonden. Denk bij dat laatste bijvoorbeeld aan UNPRI, IMVB en VBDO. Deze invloed valt onder externe compliance.

We houden bij de diverse stappen ook rekening met onze stakeholders. Bij het bepalen van het duurzaam beleggingsbeleid vinden we het bijvoorbeeld belangrijk om de voorkeuren en risicobereidheid van onze

deelnemers te kennen. Zo kunnen we die meewegen in de besluitvorming. We willen keuzes maken die passen bij onze achterban.

Er zijn een paar elementen die specifiek zijn voor duurzaam beleggen:

- onze duurzame beleggingsdoelen, beleggingsovertuiging en risicobereidheid;
- de focusthema's waarop we ons willen richten;
- de invulling die we geven via de drie pijlers;
- de integrale aanpak die we volgen.

Hieronder lichten we die elementen verder toe.

Duurzaamheidsdoelstelling

Onze belangrijkste taak is om te zorgen voor een goed pensioen in een leefbare wereld. Daarom is duurzaamheid volledig geïntegreerd in ons beleggingsproces. Dat wil zeggen: bij al onze beleggingen maken we een afweging tussen rendement, risico, kosten en duurzaamheid.

Beleggingsovertuiging en risicobereidheid

Zoals gezegd vinden we de voorkeuren van onze achterban erg belangrijk. Daarom hebben we gesprekken en onderzoeken met deelnemers, werkgevers, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan georganiseerd, om input te verzamelen voor onze beleggingsovertuiging en risicobereidheid voor duurzaam beleggen. Beide hebben we in 2023 vastgesteld en staan hieronder volledig weergegeven.

Beleggingsdoelen, beleggingsovertuiging & risicobereidheid

Focusthema's

Pijlers duurzaam beleggen

1. Beperken

2. Versterken

3. Benutten

Integrale aanpak

Beleggingsovertuiging duurzaam beleggen

“Wij achten duurzaamheid noodzakelijk om ervoor te zorgen dat onze deelnemers kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld. Om onze lange termijn beleggingsdoelstelling conform onze pensioenambitie te realiseren, beoordelen wij al onze beleggingen op de elementen rendement, risico's, kosten én duurzaamheid.”

- Wij vinden het belangrijk dat onze beleggingen een goed rendement hebben én bijdragen aan de transitie naar een duurzame samenleving en economie.
- Wij zijn ervan overtuigd dat de transitie naar een duurzame samenleving beleggingskansen biedt. Daar willen we gebruik van maken. Onze voorkeur gaat uit naar beleggingen die bijdragen aan een duurzame samenleving en economie, óók dichtbij.
- Wij hechten veel waarde aan een actief betrokkenheidsbeleid. Wij zijn ervan overtuigd dat wij de grootste maatschappelijke impact hebben als wij onze invloed als belegger aanwenden om, samen met andere investeerders, bedrijven en landen te stimuleren om de duurzame transitie te maken.
- Wij zijn van mening dat de risico's van niet-duurzame businessmodellen groot zijn en zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Daarom beleggen wij niet in bedrijven en landen die de transitie naar een duurzame samenleving en economie niet kunnen of willen maken.
- Wij vinden het vanzelfsprekend om transparant te zijn over en onze deelnemers te betrekken bij de keuzes die wij maken op het gebied van duurzaam beleggen.

Risicobereidheid duurzaam beleggen

“Pensioenfondsen PGB is niet bereid om beleggingsbeslissingen te nemen zonder de duurzaamheidsaspecten ervan te begrijpen, noch het risico te lopen om in strijd met duurzaamheidswetgeving te handelen.”

- Pensioenfondsen PGB is niet bereid om risico's te lopen met betrekking tot de naleving van de relevante wet- en regelgeving en de eisen die gesteld worden naar aanleiding van (inter)nationale principes en afspraken inzake duurzaam beleggen waaraan Pensioenfondsen PGB zich vrijwillig heeft verbonden.
- Pensioenfondsen PGB is alleen bereid om nieuwe beleggingsvoorstellen te accorderen mits duurzaamheidsaspecten expliciet en onderbouwd zijn afgewogen, acceptabel worden geacht en in lijn zijn met het beleid van Pensioenfondsen PGB.
- Pensioenfondsen PGB streeft naar optimale transparantie over duurzaamheidsrisico's, duurzaamheidsdoelstellingen, alsmede de impact van duurzaamheidsfactoren op de beleggingsportefeuille en de impact van de beleggingen op de omgeving.

Focusthema's

Als je duurzaam wil beleggen dan kun je verschillende doelen nastreven. Tegelijkertijd beseft het pensioenfonds dat zijn middelen en invloed beperkt zijn. Er is dus focus nodig om doelgericht en effectief bij te dragen aan duurzaamheidsdoelen. Daarom hebben we in 2023 een enquête onder de deelnemers gehouden om een beter beeld te krijgen van wat zij daarin echt belangrijk vinden. Het bestuur heeft op basis van die enquête, diverse kennissessies en uitgebreide discussies drie focusthema's vastgesteld. Deze drie focusthema's vertegenwoordigen risico's voor de maatschappij en de economie. Maar ze bevatten ook kansen voor de toekomst.

Het betreft:

1. klimaatverandering, incl. energietransitie (o.a. SDG 13, 7, 8 en 9);
2. verlies van biodiversiteit (o.a. SDG 12, 14 en 15);
3. duurzame en betaalbare voedselsystemen (o.a. SDG 2 en 3).

NB: SDG staat voor *Sustainable Development Goals*: zeventien duurzaamheidsdoelen die door de Verenigde Naties zijn vastgesteld (zie het plaatje hiernaast).

Deze focusthema's zijn niet geheel nieuw voor het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft al enkele jaren beleid over klimaatverandering, mensenrechten, arbeidsrechten en corruptiebestrijding. Deze punten komen ook al aan bod in het kader van actief aandeelhouderschap. Maar vanaf 2024 zullen deze focusthema's meer aandacht krijgen en richting geven aan ons duurzaam beleggingsbeleid en de implementatie ervan.

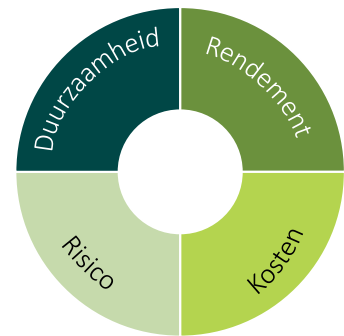
Uit de enquête zijn ook twee thema's - huisvesting en gezondheidszorg - naar voren gekomen, die we nader willen verkennen.

In de hoofdstukken 4, 5 en 6 gaan we dieper in op de drie pijlers.

Integrale aanpak

Het duurzaam beleggingsbeleid is, zoals in de inleiding al aan bod kwam, onderdeel van het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Dat betekent concreet dat we alle beleggingsvoorstellen altijd integraal beoordelen op verwacht rendement, risico's, kosten en duurzaamheid.

Soms moeten we hiervan afwijken. Dat is bijvoorbeeld het geval met beleggingen die uitgesloten worden maar waarvan de verkoop niet mogelijk is. Of omdat het om beleggingen in externe beleggingsfondsen gaat.

Klimaatplan

De gevolgen van klimaatverandering worden alsmaar duidelijker. Daarom hebben we ons klimaatplan weer onder de loep genomen en aangescherpt. De eisen die we stellen aan groene obligaties zijn strenger geworden. We eisen nu een onafhankelijke audit van de beloofde impact (bijvoorbeeld energiebesparing, vervangen fossiele door duurzame energie). Daarnaast hebben we ook de uitsluitingscriteria voor thermische kolen, schaliegas en teerzandolie aangescherpt.

We stellen ook vast dat de CO₂-voetafdruk van onze beursgenoteerde beleggingen verder is gedaald ten opzichte van vorig jaar. Daarmee zitten we op koers voor ons doel: halvering van de CO₂-voetafdruk eind 2030.

SFDR

Het fonds besloot afgelopen jaar om voortaan inzicht te geven in de negatieve impact van de beleggingen van Pensioenfonds PGB. Dat doen we volgens de spelregels van de Europese Unie, aan de hand van een 'verklaring ongunstige effecten', volgens de SFDR. De eerste rapportage over 2024 wordt medio 2025 gepubliceerd.

3 RESULTATEN DUURZAAM BELEGGEN IN 2023 IN EEN OOGOPSLAG

TOTAAL BEHEERD VERMOGEN

€ 32,0 miljard

STAKEHOLDER ENGAGEMENT

In 2023 hebben we met deelnemers, werkgevers, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan gesproken over ons duurzaam beleggingsbeleid*

Pijler
1

BEPERKEN

Waar beleggen we niet in?

INSTRUMENTEN:

Klimaat

Percentage CO₂-reductie t.o.v. basisjaar 2020:
Aandelen: -56%*, Bedrijfsobligaties: -70%*, Totaal: -62%*

Uitsluiten

We beleggen niet in 752 bedrijven en 173 landen op basis van onze uitsluitingslijst. 91% van de beleggingsportefeuille voldoet aan ons uitsluitingsbeleid*

Pijler
2

VERSTERKEN

Hoe motiveren we de bedrijven en sectoren waarin we wel beleggen om bij te dragen aan de eerlijke transitie naar een duurzame economie en samenleving?

INSTRUMENTEN:

Engagement

Totaal 1.138 engagements met 622 ondernemingen dialoog gevoerd. Bijna 48%* had betrekking op focusthema's.

Stemmen

Totaal aantal stemmen: 3.420 (bij 2.402 ondernemingen over 36.005 onderwerpen). In 98%* is conform ons beleggingsbeleid gestemd.

Samenwerkingen

IMVB-convenant, VBDO-lidmaatschap, TCFD, UNPRI, Klimaatcommitment, Climate Action 100+, CISL en Eumedion.

Pijler
3

BENUTTEN

Welke specifieke, meetbare impact willen we verder realiseren?

INSTRUMENTEN:

Beleggingen met impact

€ 5,0 miljard - 15,6%*

4 BEPERKEN (pijler 1)

Deze pijler gaat over beleggingen die we niet willen of mogen doen. Het gaat om een antwoord op de specifieke vraag: *waar beleggen we níét in?*

We willen een zo hoog mogelijk rendement op onze beleggingen tegen een zo laag mogelijk risico. Daarom sluiten we bedrijven uit die te veel duurzaamheidsrisico's lopen. We doen ook geen beleggingen die bij wet verboden zijn, zoals bedrijven die op internationale sanctielijsten staan. Tot slot kunnen we tot uitsluiting overgaan op basis van eigen overtuigingen. Denk hierbij aan tabak of het niet respecteren van de UN Global Compact-principles.

Uitsluitingsbeleid

Pensioenfonds PGB sluit beleggingen in bedrijven en overheidsleningen uit als ze niet voldoen aan onze criteria voor duurzaam beleggen.

We sluiten bedrijven uit als ze de Tien Principes van de Verenigde Naties niet respecteren (UN Global Compact), op internationale sanctielijsten staan of betrokken zijn bij ongewenste producten of activiteiten. Denk bijvoorbeeld aan: clustermunitie, tabak of controversiële wapens. Verder sluiten we sinds 2023 ook beleggingen in overheidsbedrijven en staatsobligaties uit als de betreffende overheid erg slecht scoort op een van de drie duurzaamheidsfactoren: milieu, maatschappij en bestuur. Daarnaast belegden we in 2023 niet in bedrijven die meer dan 25 procent van hun omzet uit thermische kolen, schaliegas en/of teerzandolie halen. Die grens wordt met ingang van 2024 verlegd naar 10 procent.

Elk kwartaal ontvangen we van onafhankelijke onderzoeksbureaus onderbouwde overzichten van bedrijven en overheden die niet voldoen aan de aanvullende eisen van Pensioenfonds PGB. Als we aandelen of obligaties van deze ondernemingen of overheden in bezit hebben, worden ze zo snel mogelijk verkocht.

In het belang van het fonds kan het bestuur van het pensioenfonds besluiten om eerst nog met een bedrijf in gesprek te gaan voor er definitief wordt besloten de beleggingen van de hand te doen. Ook kan Pensioenfonds PGB in uitzonderlijke gevallen besluiten om vooruit te lopen op een verwachte uitsluiting.

Uitsluitingen in 2023

Pensioenfonds PGB heeft staatsobligaties en staatsbedrijven in 173 landen* (2022: 17) uitgesloten en 752 bedrijven* (2022: 495) uitgesloten van beleggingen, omdat ze niet voldoen aan de gestelde minimeisen op het gebied van duurzaam beleggen. Totaal voldoet 91 procent* (2022: 87 procent) van de marktwaarde van de hele beleggingsportefeuille aan ons uitsluitingsbeleid. Niet helemaal 100 procent dus, wat komt omdat we ook beleggen in bij beleggingsfondsen waarin andere partijen ook investeren. In dat geval kunnen we de naleving van ons beleid niet afdwingen.

NB: Het duurzaam beleggingsbeleid en de complete lijst met uitsluitingen vindt u op <https://www.pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen>.

NB: Er zijn bedrijven die om meer dan één reden uitgesloten zijn. Hierdoor is het totaal aantal uitgesloten bedrijven (752)* niet gelijk aan het aantal dat je krijgt als je de diverse uitsluitingscriteria bij elkaar optelt (815) In de aantallen is geen rekening gehouden met de EU- en VN-sanctielijsten.

NB: Er zijn 173 landen² uitgesloten om 269 uitsluitingsredenen. De hierboven genoemde 3 uitsluitingscategorieën vormen de aanleiding voor 149 uitsluitingsredenen. Daarnaast zijn 98 uitsluitingsredenen gerelateerd aan ontbreken van gegevens en 22 wegens VN-principes.

² Pensioenfonds PGB gebruikt de ISO-landenlijst als basis voor het landenbeleid (ISO-3166-1). Deze lijst bevat zowel soevereine staten als deelgebieden (bijv. Nederland, Aruba, Curaçao en Bonaire). Het landenbeleid schrijft voor dat Pensioenfonds PGB niet belegt in staatsbedrijven en staatsobligaties van een land dat geen of een te lage E, S of G-score van de EIU (Economist Intelligence Unit) krijgt. Daarnaast zijn ook NL-, EU-, VN- en VS-sanctielijsten van toepassing.

Klimaatbeleid

CO₂-voetafdruk

In ons Klimaatplan hebben we de ambitie uitgesproken uiterlijk in 2050 klimaatneutraal en de CO₂-voetafdruk van de beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties met 50 procent te verlagen tussen 2020 en 2030³. De onderstaande tabel toont de ontwikkeling van onze CO₂-voetafdruk, waarbij we de 'Weighted Average Carbon Intensity' (WACI) of CO₂-intensiteit als maatstaf hanteren.

Daarnaast rapporteren we vanaf 2023 ook de 'Financed Emissions' en de 'Implied Temperature Rise' (ITR) per ultimo jaar, voor zover data beschikbaar waren bij de dataleverancier. De Financed Emissions bedroegen 52 ton* per belegde miljoen euro voor beursgenoteerde bedrijfsobligaties en 46 ton* per belegde miljoen euro voor beursgenoteerde aandelen. Dat levert gemiddeld 48 ton* aan broeikasgassen op per belegde miljoen euro. De ITR van deze beleggingen bedroeg 2,9°C*. ITR-score geeft aan dat er nog werk aan de winkel is om de verwachte opwarming van de aarde binnen de perken van het Parijs-akkoord te houden (i.e. maximum 2°C, idealiter 1,5°C).

	CO ₂ -voetafdruk (WACI)			Datakwaliteit ⁴	
	In basisjaar 2020	In 2023*	Mutatie t.o.v. basisjaar*	In basisjaar 2020	In 2023
Bedrijfsobligaties	306	91	-70%	86%	70%
Aandelen	207	92	-56%	97%	97%
Totaal ⁵	241	91	-62%	94%	90%

Relatieve CO₂-reductiedoelstelling

Als maatstaf voor de doelstelling hanteert het pensioenfonds de WACI of CO₂-intensiteit van de beursgenoteerde bedrijven waarin wordt belegd. De basis van deze maatstaf is de CO₂-uitstoot per miljoen euro bedrijfsomzet. De onderliggende gedachte is dat het sturen op CO₂-intensiteit leidt tot een reductie van de absolute CO₂-uitstoot. Door relatief meer te beleggen in bedrijven die binnen hun sector vooroplopen op klimaatgebied, worden klimaatvriendelijke productieprocessen, producten en diensten binnen de sector gestimuleerd. Hierdoor neemt op termijn de CO₂-intensiteit van de sector af⁶.

³ Pensioenfonds PGB heeft, bij het vaststellen van het 1ste klimaatplan, besloten om ultimo 2020 als basisjaar te hanteren voor de CO₂-reductiedoelstellingen. De belangrijkste redenen voor deze keuze: verbetering datakwaliteit en de implementatie van de HY-portefeuille in de loop van 2020. Pensioenfonds PGB had eerder (2018) al een CO₂-reductiedoelstelling voor 2022 vastgesteld.

⁴ Percentage wordt als volgt berekend: (aantal gerapporteerde waarden + aantal geschatte waarden) / (aantal gerapporteerde waarden + aantal geschatte waarden + aantal niet beschikbare waarden). Binnen het percentage datakwaliteit is het aandeel 'gerapporteerd' sterk toegenomen ten opzichte van 'geschat'. Voor bedrijfsobligaties en aandelen samen is het gerapporteerde deel gestegen van 45 procentpunt in het basisjaar tot 94 procentpunt in 2023. We ontvangen data op niveau van de moedermaatschappij. Hierdoor missen we data op het niveau van de dochtermaatschappijen waarin wordt belegd. Dit verklaart de daling van de datakwaliteit 2023 t.o.v. basisjaar 2020. In samenwerking met onze dataleverancier zal naar een oplossing worden gezocht.

⁵ Totale WACI is berekend exclusief de portefeuilles waarvoor geen data zijn ontvangen.

⁶ Pensioenfonds PGB stelt momenteel CO₂-reductiedoelstellingen voor de beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties (zie klimaatplan). Die vormen het leeuwendeel van de beleggingen. Het klimaatplan zal de volgende jaren verder aangescherpt worden, waarbij onder andere de mogelijkheden worden onderzocht om ook voor de andere beleggingscategorieën CO₂-reductiedoelstellingen te stellen.

IN DE PRAKTIJK

Thema: Aanscherping van het landenbeleid
Geïnterviewd: Erwin Houbrechts, team duurzaam beleggen

Achtergrond:

Pensioenfonds PGB heeft in december 2022 zijn landenbeleid aangescherpt. Het landenbeleid omvat beleggingen in staatsobligaties en staatsbedrijven en is onderdeel van ons uitsluitingsbeleid. Via het landenbeleid houden we rekening met hoe overheden presteren op het gebied van mens, milieu en goed bestuur. De invloed van het landenbeleid is vanaf 2023 zichtbaar.

Wat is een uitsluitingsbeleid en waarom is het nodig?

“Pensioenfonds PGB belegt wereldwijd, in verschillende landen en sectoren. Op die manier spreiden we onze beleggingen en beperken we het beleggingsrisico. Dat beleggingsrisico kunnen we nog beter beheersen als wij tegelijk ook kijken naar de impact van beleggingen op de maatschappij en het milieu. Dat kan door, samen met andere investeerders, vooral te beleggen in bedrijven en overheden die de transitie naar een duurzame samenleving en economie kunnen en willen maken. Dat betekent ook dat we soms partijen uitsluiten.”

Wat betekent het concreet?

“Op basis van het uitsluitingsbeleid stellen we elk kwartaal een uitsluitingslijst op. Dat is een lijst met partijen die niet voldoen aan onze minimumcriteria voor duurzaam beleggen. We communiceren die lijst ook met onze managers zodat ze die meenemen in hun beleggingsbeslissingen. Zo sluiten we onder andere bedrijven en landen uit als ze op internationale sanctielijsten voorkomen, mensenrechten schenden of betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Maar we beleggen ook niet in tabak of in bedrijven die een deel van hun omzet of elektriciteitswinning uit kolen, schaliegas of teerzandolie halen. In 2023 lag die grens op 25 procent. Die grens wordt met ingang van 2024 verlegd naar 10 procent.”

En wat houdt de aanscherping van het landenbeleid in?

“Overheden spelen een belangrijke rol in de overgang naar een duurzame samenleving en economie. In een beleggingsportefeuille kom je diezelfde overheden ook tegen. Denk aan staatsbedrijven en overheidsobligaties. De vraag is dan hoe je beoordeelt of de overheid van een bepaald land die transitie kan en wil maken. Aanvankelijk keken we alleen naar sanctielijsten en behandelden we staatsbedrijven net als andere bedrijven. Maar een land komt pas op de sanctielijst als het echt slecht presteert op duurzaamheid. Je hebt dus meer informatie nodig om tijdig en op een degelijke manier te beoordelen hoe een land, of beter gezegd de overheid van een land, presteert op dat vlak. We hanteren daarvoor nu concrete scorelijsten.”

Hoe werkt dat dan met die scorelijsten?

“We sluiten een belegging uit als de score op E (environment: milieu en klimaat), S (social: maatschappelijk) of G (governance: bestuur en rechtssysteem) onvoldoende is. De E, S en G scores krijgen we van een externe partij (Economist Intelligence Unit) die daarbij naar een negentigtal onderliggende indicatoren kijkt. De input voor die indicatoren komt voor een groot deel weer van gerenommeerde partijen zoals de Verenigde Naties, IMF, Yale, International Labour Organisation, Freedom House, et cetera. Op dit moment bestaat de portefeuille met staatsobligaties vooral uit Nederlandse en Duitse leningen. Maar dat kan veranderen en daar willen we op voorbereid zijn. Voor alle duidelijkheid: als een land onvoldoende scoort, sluiten we niet automatisch alle bedrijven in dat land uit. Het gaat alleen over de overheidsleningen en staatsbedrijven. Momenteel zijn bijvoorbeeld beleggingen in staatsbedrijven en overheidsleningen van Syrië, China en Rusland uitgesloten.”

5 VERSTERKEN (pijler 2)

Deze pijler staat voor: het versterken van duurzaam ondernemen bij bedrijven waarin we beleggen. Het gaat om het antwoord op de vraag: hoe motiveren we de bedrijven en sectoren waarin we wél beleggen om bij te dragen aan de eerlijke transitie naar een duurzame economie en samenleving?

We kunnen ons doel niet bereiken met uitsluitingen alleen. Ze hebben geen impact op het gedrag van consumenten en bedrijven kunnen zich ook via andere wegen financieren. Met uitsluiten alleen veranderen we weinig in de echte wereld. Tegelijkertijd zijn we ervan overtuigd dat we als belegger een beperkte, maar positieve invloed kunnen uitoefenen op het gedrag van bedrijven en daardoor bijdragen aan de transitie naar een duurzame economie en samenleving. Die invloed oefenen we uit door 'kapitaalallocatie' en actief aandeelhouderschap.

Kapitaalallocatie

Binnen een sector scoren sommige bedrijven beter dan andere op duurzaamheidskenmerken. Bijvoorbeeld omdat ze relatief minder broeikasgassen uitstoten. We kunnen die bedrijven belonen door er relatief meer in te beleggen ten opzichte van de benchmark. Dat betekent tegelijkertijd dat we minder beleggen in bedrijven die minder duurzaam ondernemen. Onderzoek wijst uit dat deze aanpak niet noodzakelijk ten koste gaat van verwachte rendementen zolang de landen- en sectorverdeling van de benchmark behouden blijft. We volgen deze aanpak bijvoorbeeld bij onze beursgenoteerde aandelenbeleggingen in ontwikkelde markten.

Actief aandeelhouderschap

We gaan ook met bedrijven in gesprek als we in de toekomst verbetering willen zien op bepaalde vlakken. Als een bedrijf in hoge mate bijdraagt aan de uitstoot van broeikasgassen kunnen we bijvoorbeeld vragen om een klimaatplan op te stellen en aantoonbaar uit te voeren. Dat plan moet dan aansluiten bij het Klimaatakkoord. Daarnaast brengen we ook onze stem uit op de aandeelhoudersvergaderingen. Deze combinatie van stemmen en dialoog voeren (engagement) noemen we actief aandeelhouderschap.

Om onze invloed te vergroten zoeken we de samenwerking op met andere, gelijkgestemde beleggers. Dat doen we door initiatieven zoals CA100+ te steunen en door gespecialiseerde dienstverleners in te zetten. Zo hebben we Columbia Threadneedle Investments (CTI) ingeschakeld om namens ons de dialoog aan te gaan en te stemmen. Daarbij volgt CTI een actief aandeelhoudersprogramma dat in 2023 rondom zeven engagement onderwerpen gestructureerd is:

1. klimaatverandering (climate change)
2. milieuzorg (environmental stewardship)
3. bedrijfsethiek (business conduct)
4. mensenrechten (human rights)
5. arbeidsomstandigheden (labour standards)
6. gezondheid (public health)
7. goed ondernemingsbestuur (corporate governance)

Nast onderwerp-gedreven acties kan het pensioenfonds ook de dialoog opzoeken naar aanleiding van zware incidenten. Wanneer de dialoog of de uitgebrachte stemmen niet leiden tot voldoende resultaten kunnen we het bedrijf in kwestie uitsluiten.

Stemmen in 2023

Namens Pensioenfonds PGB is in 2023 gestemd op 3.420 aandeelhoudersvergaderingen (2022: 3.862) van 2.402 verschillende ondernemingen (2022: 2.593). In 98 procent* van de aandeelhoudersresoluties is conform ons beleggingsbeleid gestemd.

Met 29.146 van de 36.005 (81 procent) van de voorstellen waarvoor is gestemd, stemden we in.

In 19 procent van de gevallen hebben we tegen gestemd of ons onthouden van stemming. In ruim 47 procent van de gevallen ging het daarbij om een voorstel over de bestuurssamenstelling. In bijna 12 procent van de gevallen ging het over de beloning.

Meer informatie?

Wilt u meer informatie over engagement? Ga naar de 'Nieuwsberichten engagementresultaten' op pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen.

Engagement in cijfers in 2023

In 2023 hebben er in totaal 1.138 engagements (2022: 1.333) plaatsgevonden. Binnen onze aandelenportefeuille zijn 622 ondernemingen (2022: 569) in 38 landen (2022: 40) aangesproken. Binnen de bedrijfsobligatieportefeuille is met 167 ondernemingen (2022: 146) in 34 landen (2022: 32) dialoog gevoerd. Bijna 48 procent* van de engagementtrajecten had betrekking op focusthema's van ons beleggingsbeleid

Aantal ondernemingen per regio

6 BENUTTEN (pijler 3)

Deze pijler staat voor: het benutten van kansen om een doelgerichte bijdrage te leveren aan een duurzame toekomst voor de deelnemer. Het gaat om het antwoord op de vraag: *welke specifieke, meetbare impact willen we verder realiseren?*

Beleggingen met impact

Beleggingen met een positieve impact zijn belangrijk voor de transitie naar een duurzame samenleving en economie. In 2021 heeft Pensioenfonds PGB zich aangesloten bij het SDI Asset Owner Platform. Dit is een internationaal platform dat werkt aan een wereldwijde standaard om de bijdrage van beleggingen aan SDG's te kunnen meten (een SDG-taxonomie). Aan de hand van dit platform kunnen we berekenen welke bijdrage de beursgenoteerde aandelen- en obligatieportefeuilles hebben geleverd aan de verschillende SDG's. Daarnaast ontvangen we ook rapportages over de bijdrage van vastgoedfondsen en alternatief vastrentende waarden.

Wat is het verschil tussen beleggingen met impact en impactbeleggingen?

Alle beleggingen hebben een impact op het milieu of de maatschappij. Die impact kan positief en negatief zijn.

Bij impactbeleggingen is intentionaliteit vereist. Dat betekent dat aan het fonds of instrument specifieke en formele impactdoelen zijn gekoppeld die een meetbare impact hebben op de echte wereld. Die doelen kunnen betrekking hebben op het milieu en de maatschappij. Daarnaast moet de manager aantoonbaar en structureel sturen op de realisatie van die impactdoelen. Bijvoorbeeld: een groene obligatie om een project te financieren dat duurzame energie zal opwekken.

Beleggingen met impact vereisen geen vooraf bepaalde, specifieke duurzaamheidsdoelen. Maar ze kunnen wel bijdragen tot de realisatie ervan. Bijvoorbeeld aan de SDG's die we rapporteren over onze beursgenoteerde beleggingen. Impactbeleggingen zijn een onderdeel van beleggingen met impact.

Groene obligaties

In het klimaatplan 2022 heeft het fonds een specifiek doel gesteld voor klimaatoplossingen: minstens 9 procent van de matchingportefeuille beleggen in groene obligaties. Groene obligaties leveren een doelgerichte en meetbare bijdrage aan een duurzame toekomst. Eind 2023 vertegenwoordigden groene obligaties 11,3 procent* van de matchingportefeuille (ongeveer 1,5 miljard euro).

Om het risico op *greenwashing* te verminderen, hebben we eind 2023 besloten om de definitie van *green bonds* verder aan te scherpen. Vanaf 2024 hanteren we de 'Green bond principles' van de International Capital markets Association (ICMA) in combinatie met een externe assurance op de gerapporteerde impact van de projecten die zijn gefinancierd met de groene obligaties. Tot eind 2023 hanteerden we geen assurance-eis.

Beleggingen met een positieve bijdrage in 2023

Pensioenfonds PGB had in 2023 verschillende beleggingen die een positieve bijdrage hebben geleverd op maatschappij en milieu. In totaal voor bijna € 5,0 miljard (2022: 4,6 miljard).

Duurzame aandelen:		€ 2.036 miljoen (6,4%*)
Duurzame infrastructuur:		€ 381 miljoen (1,2%*)
Duurzame obligaties:		€ 1.771 miljoen (5,5%*)
Green bonds:	€ 1.468 miljoen (4,6%)	
Social bonds:	€ 119 miljoen (0,4%)	
Sustainable bonds:	€ 184 miljoen (0,6%)	
Duurzaam vastgoed:		€ 799 miljoen (2,5%*)
Totaal		€ 4.987 miljoen (15,6%*)

Toelichting

1. Als een belegging een positieve bijdrage levert, betekent dat niet noodzakelijk dat er sprake is van een duurzame belegging, zoals bedoeld onder de SFDR.
2. Duurzame aandelen bestaan uit beleggingen in bedrijven die op basis van de taxonomie van het SDI Asset Owner Platform door middel van hun producten en diensten een bijdrage aan één of meerdere SDG's leveren.
3. Duurzame obligaties bestaan uit green, social en sustainable bonds. Duurzame obligaties zijn een combinatie van groene en sociale obligaties. Ze worden gebruikt om nieuwe en/of bestaande projecten geheel of gedeeltelijk te (her)financieren. Deze projecten leveren intentionele, meetbare ecologische en sociale voordelen op voor de geïdentificeerde doelgroep.
4. Uitsluitend het duurzaam vastgoed en de duurzame infrastructuur die 4 of 5 sterren van de maximale 5 sterren hebben behaald op de GRESB Benchmark (de mondiale ESG-benchmark voor vastgoed en infrastructuur) worden als belegging met impact gerekend vanwege de positieve maatschappelijke bijdrage van dit vastgoed en deze infrastructuur aan hun omgeving. Meer dan 170 institutionele en financiële investeerders gebruiken GRESB-gegevens en benchmarks om hun investeringen te monitoren en beslissingen te nemen die leiden tot een duurzamere vastgoedindustrie en een duurzame infrastructuur.

IN DE PRAKTIJK

Thema: Investeren in duurzaam wonen
Geïnterviewd: Evert Jan Nilting, Portfolio Manager
Private Markets

Achtergrond:

Investeren in een duurzame en toekomstbestendige woningportefeuille zorgt voor prettige en gezonde woningen voor de bewoners én voor een verantwoorde belegging met een goed rendement. In de afgelopen jaren investeerden we onder andere in de portefeuille van vastgoedfonds Vesteda, die zich richt op duurzame en betaalbare huurwoningen in het middensegment. Het gaat om ongeveer 28.000 woningen. Een belangrijk speerpunt is het verduurzamen van oudere woningen in die portefeuille. Onze beleggingen in Vesteda hebben een waarde van ongeveer 280 miljoen euro.

Waarom is het zo belangrijk om te beleggen in duurzaam wonen?

“Als pensioenfondsen hebben we een belangrijke maatschappelijke taak. We beheren het geld van onze deelnemers, zodat ze kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld. Nu en straks. Daarom investeren we in een duurzame leefomgeving en in gebouwen die op een positieve manier impact hebben op mens, natuur en maatschappij. Het verduurzamen van woningen is goed voor huurders én voor het maatschappelijke rendement, zonder dat dit ten koste van het financiële rendement hoeft te gaan. Voor huurders betekent dit dat ze in een prettige woning leven en hun energieverbruik omlaag kan. Voor het pensioen van onze deelnemers is het belangrijk dat investeringen in duurzaamheid de toekomstwaarde van de woningen verhoogt.”

Wat houdt de verduurzaming van de woningen in?

“Vesteda heeft met het verduurzamen twee hoofdoelen namelijk het terugdringen van het energieverbruik en het verbeteren van het wooncomfort. De omgeving krijgt ook volop aandacht. Denk daarbij aan het aanleggen van groene daken, het inbouwen van nestkasten en het vergroenen van de omgeving. Zo krijgen vogels en andere dieren, zoals vleermuizen, vlinders en bijen, hun leefomgeving in het stedelijk gebied terug.”

Trekken we daarin ook op met anderen?

“Vogelbescherming Nederland en Vesteda werken samen om de directe leefomgeving van bewoners én vogels te verbeteren, zodat de natuur wordt versterkt op plekken waar woningen worden gebouwd of gerenoveerd. Hun gezamenlijke doel is om zoveel mogelijk groen en voorzieningen voor vogels zoals huismus en gierzwaluw én voor vleermuizen toe te voegen aan de leefomgeving van mensen. Dat vinden we heel belangrijk en daar helpen we als belegger graag aan mee. Vesteda en Vogelbescherming Nederland willen met hun samenwerking andere partijen in de vastgoedbranche inspireren. Ook het vergroten van de bewustwording van huurders is een gezamenlijk doel. Zo ontvangen nieuwe Vesteda-huurders een vogelvriendelijk welkomspakket en worden Vesteda-huurders uitgenodigd voor een vogelexcursie.”

7 SAMENWERKINGEN

Invloed uitoefenen op de duurzaamheidsprestaties van bedrijven gaat beter als je het samen met anderen kunt doen. Samen bereik je meer. Daarom hechten we veel waarde aan samenwerkingen binnen de financiële sector, zoals het IMVB-convenant, Commitment Klimaatakkoord van de Pensioenfederatie, Task Force on Climate Related Financial Disclosures (TCFD), de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO), United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI), Climate Action 100+, de Investment Leaders Group van Cambridge University (CISL) en Eumedion.

IMVB-convenant

Pensioenfonds PGB heeft zich in 2018 aangesloten bij het convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen voor pensioenfondsen (IMVB-convenant). Dit is een convenant waarin pensioenfondsen samen aan de slag gaan om misstanden bij bedrijven uit de beleggingsportefeuilles te identificeren aan de hand van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de principes van de Verenigde Naties (VN) voor bedrijven en mensenrechten. Het IMVB-convenant liep eind 2022 af. De Pensioenfederatie heeft de intentie om het werk van het IMVB-convenant in de toekomst verder te brengen. Dit willen ze verwezenlijken door het oprichten van het platform maatschappelijke dialoog pensioenfondsen.

Klimaatcommitment van de Pensioenfederatie

We omarmen het Klimaatakkoord van Parijs en sluiten ons aan bij de ambities van Nederland en de EU. Dit houdt in dat wij de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen meten en ieder jaar laten zien wat onze CO₂-voetafdruk is. Ook ondernemen wij actie om onze CO₂-voetafdruk te verlagen. Hiervoor stellen wij een actieplan op. Onder de vlag van het Klimaatcommitment van de Pensioenfederatie werken we samen met andere pensioenfondsen. Doel daarvan is de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs te vertalen naar een klimaatplan met concrete doelstellingen voor verschillende beleggingscategorieën om in 2050 klimaatneutraal te zijn. In 2022 heeft Pensioenfonds PGB, net als alle andere deelnemende pensioenfondsen, een klimaatplan gemaakt. Dat klimaatplan is eind 2023 aangescherpt en opnieuw vastgesteld.

Task Force on Climate Related Financial Disclosures

Pensioenfonds PGB wil graag transparant zijn over wat we doen en hoe wij omgaan met klimaatverandering. Daarom zijn wij lid geworden van de Task Force on Climate Related Financial Disclosures (TCFD). De TCFD heeft standaarden opgesteld waarmee organisaties kunnen rapporteren over hoe klimaatfactoren impact zullen hebben op hun bedrijfsvoering. Door een uniforme klimaatrapportage mogelijk te maken, kunnen deelnemers en andere stakeholders zien hoe wij omgaan met klimaatrisico's en kansen, maar het maakt het ook beter mogelijk om de resultaten met elkaar te vergelijken. In dit jaarverslag rapporteren wij volgens het raamwerk van TCFD. Vanaf 2024 neemt de International Sustainability Standards board (ISSB) de taken van de TCFD over.

VBDO en UNPRI

Pensioenfonds PGB heeft zich aangesloten bij de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) en United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI). Beide zijn samenwerkingsverbanden tussen beleggers om de ontwikkeling van duurzaam beleggen naar een hoger plan te brengen. De VBDO doet dat in Nederland en de UNPRI internationaal. Beide samenwerkingsverbanden doen onderzoek naar in hoeverre deelnemende beleggers voldoen aan de door hen gestelde standaarden op het gebied van duurzaam beleggen. Jaarlijks wordt de VBDO Benchmark verantwoord beleggen door de 50 grootste Nederlandse Pensioenfondsen gepubliceerd met de resultaten daarvan. In 2023 daalden we 2 plaatsen op die ranglijst, en staan nu op de 16^e plaats.

Climate Action 100+

Climate Action 100+ is een groot initiatief van investeerders vanuit de hele wereld. Het doel hiervan is om met de grootste vervuilers in gesprek te gaan, en om deze bedrijven ertoe te bewegen om hun CO₂-uitstoot te verminderen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs en een eerlijke transitie naar een schonere wereld mogelijk te maken. Ook vraagt Climate Action 100+ van deze bedrijven dat ze transparant zijn over de klimaatrisico's waar ze mee te maken hebben en hoe deze hun bedrijf raken. Doordat we met verschillende grote investeerders en onze professionele dienstverlener op het vlak van actief aandeelhouderschap (Colombia Threadneedle Investments/CTI) onze krachten bundelen, kunnen we effectief in gesprek gaan met deze bedrijven en onze stem laten gelden op aandeelhoudersvergaderingen.

Investment Leaders Group (University of Cambridge Institute for Sustainability Leadership)

Om samen te werken met vooruitstrevende denkers op het gebied van duurzaam beleggen, is Pensioenfonds PGB in 2022 lid geworden van het instituut voor duurzaam leiderschap van de Universiteit van Cambridge (CISL). CISL is een wereldwijd invloedrijk instituut dat gelooft dat de economie kan worden verduurzaamd door gerichte samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en financiële instellingen om positieve resultaten te boeken voor mens en milieu. Het is een vrijwillig initiatief, gedreven door zijn leden, gefaciliteerd door het CISL, en ondersteund door academici van de Universiteit van Cambridge. CISL streeft ernaar een kleine maar invloedrijke groep leidende investeerders te verzamelen, met een gedeeld geloof in de behoefte aan gedurfd leiderschap bij het bevorderen van de praktijk van duurzaam beleggen. In dit kader nemen we actief deel aan onderzoeken en publicaties over biodiversiteit.

Eumedion

Eumedion is een Nederlandse belangenorganisatie op het gebied van corporate governance en duurzaamheid en werkt vooral samen met institutionele beleggers zoals pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. De focus ligt op het bevorderen van transparantie, verantwoordelijkheid en aandeelhoudersbetrokkenheid bij beursgenoteerde bedrijven, wat bijdraagt aan de verbetering van het ondernemingsbestuur. Daarnaast moedigt Eumedion bedrijven aan om duurzaam te handelen met oog voor maatschappij en milieu. Tot slot biedt Eumedion een platform om kennis en ervaringen uit te wisselen.

8 IN GESPREK MET ONZE ACHTERBAN

Een breed draagvlak van ons duurzaam beleggingsbeleid is een belangrijke voorwaarde voor het succes ervan. Zo gaan we regelmatig in gesprek met deelnemers, werkgevers, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan over ons duurzaam beleggingsbeleid*.

Samen blijven optrekken

We werken voor zestien verschillende sectoren met een diverse achterban en evenzovele meningen. We blijven dus goed luisteren naar hoe er gedacht wordt over duurzaam beleggen. En naar wat er speelt binnen bedrijven, zodat we die feedback mee kunnen nemen in onze besluitvorming. En we koppelen terug hoe we de inbreng vertalen naar ons duurzaam beleggingsbeleid.

Werknemers, werkgevers en pensioenontvangers

Wij vinden het belangrijk dat alle belanghebbenden invloed kunnen hebben op de manier waarop wij ons fonds besturen. Daarom hebben wij een paritair bestuur met vertegenwoordigers vanuit werknemers, werkgevers en pensioenontvangers. Ook overleggen wij regelmatig met ons verantwoordingsorgaan en de werkgeversraad. Daarnaast zorgen we voor afstemming met onze sociale partners uit verschillende sectoren, onder andere via sectorcommissies.

In 2022 heeft het bestuur de beleggingsovertuiging en risicobereidheid voor duurzaam beleggen vastgesteld. Meer hierover in hoofdstuk 2. In 2023 heeft het bestuur drie focusthema's vastgesteld die onder andere als basis dienen voor de aanscherping van het engagementbeleid en voor impactbeleggen.

Onderzoek onder onze deelnemers

Regelmatig doen we onderzoek onder onze deelnemers naar hun mening over duurzaam beleggen. Dat deden we ook weer in 2023. Hieruit kwam naar voren dat een ruime meerderheid (70 procent) duurzaam beleggen heel belangrijk vindt. Een klein percentage (5 procent) vindt dat we ons alleen met rendement maken moeten bezighouden. De rest (25 procent) is neutraal. Ook peilden we welke duurzame thema's onze deelnemers het belangrijkste vinden. Op basis daarvan stelde het bestuur drie focusthema's voor onze beleggingen vast: klimaat, biodiversiteit en voeding. In de praktijkcase bij dit hoofdstuk vertelt Elske Heringa, de secretaris van het bestuur, meer over het deelnemersonderzoek.

IN DE PRAKTIJK

Thema: **Deelnemersonderzoek naar duurzaam beleggen**
Geïnterviewd: Elske Heringa, bestuurssecretaris. Samen met een aantal collega's verantwoordelijk voor de inhoud en opzet van het deelnemersonderzoek.

Achtergrond:

Als pensioenfondsen hebben we een belangrijke maatschappelijke taak. We beheren het geld van onze deelnemers. Zodat ze kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld. Nu en in de toekomst. Daarom vroegen we onze deelnemers in 2023 welke thema's zij op dat vlak belangrijk vinden.

Hoe is het onderzoek opgezet?

"We stuurden ongeveer 43.000 deelnemers een uitnodiging voor het onderzoek. Bijna 1.400 personen vulden onderzoek in. Die respons was voldoende representatief om de uitkomsten te kunnen gebruiken."

Wat waren de belangrijkste inzichten?

"Een ruime meerderheid van onze deelnemers, zo'n 70 procent, vindt het belangrijk dat Pensioenfonds PGB duurzaam en verantwoord belegt. Het beperken van de opwarming van de aarde staat bij alle doelgroepen (actieve deelnemers, ex-deelnemers en gepensioneerden) in de top-3 van belangrijkste doelen. Daarnaast vinden actieve deelnemers en ex-deelnemers doelen belangrijk die een positieve invloed hebben op de natuur, onszelf en onze planeet. Denk bijvoorbeeld aan het mogelijk maken van de energietransitie. Gepensioneerden leggen meer nadruk op maatschappelijke doelen, met name betaalbare basiszorg en huisvesting."

En wat doet Pensioenfonds PGB met de uitkomsten?

"Het bestuur koos drie focusthema's die het beste passen bij Pensioenfonds PGB én bij onze deelnemers. Dat zijn: klimaat, biodiversiteit en voeding. We bekijken nu hoe we deze doelen het beste in ons duurzaam beleggingsbeleid kunnen toepassen. En hoe, en in welke bedrijven of fondsen, we het beste kunnen beleggen. Daarnaast gaan we nader onderzoek doen naar de thema's wonen en gezondheidszorg, die ook hoog scoorden in het onderzoek. Het is mogelijk dat we een of beide thema's nog toevoegen als extra focusdoel(en)."

Hoe gaat het nu verder?

"Dit alles gaat niet van vandaag op morgen. Want als het gaat om duurzaamheid zijn de keuzes complex; er bestaan geen simpele antwoorden. Maar de uitkomsten van dit onderzoek geven ons richting. En we weten dat onze keuzes worden gesteund door onze deelnemers. We blijven hen daarom zeker informeren over onze keuzes en de ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen."

Terugblikken en vooruitkijken met Anne Kock en Frans van de Veen

Pensioenfonds PGB heeft twee bestuursleden die zich speciaal richten op balansbeheer in het algemeen en duurzaam beleggen in het bijzonder: Anne Kock en Frans van de Veen. Zij nemen ons graag mee in een terugblik op duurzaam beleggen in 2023. En samen met hen kijken we ook vooruit naar hun verwachtingen voor 2024.

Wat speelde er vooral in 2023?

Duurzaam beleggen is een onlosmakelijk onderdeel van beleggen geworden

Anne: 'In 2023 hebben we met het bestuur onze algemene beleggingsovertuigingen aangescherpt. Daarbij is duurzaamheid nu een onlosmakelijk onderdeel geworden. We verwoordden nu expliciet dat we streven naar een goed pensioen in een leefbare wereld. We beoordelen daarom al onze beleggingen integraal op vier aspecten: rendement, risico, kosten en duurzaamheid. Duurzaamheid is overigens meer dan beleggen alleen, maar we kunnen de meeste impact maken met onze beleggingen.'

Randvoorwaarden en uitgangspunten voor duurzaam beleggen helder geformuleerd

Frans: 'Ik ben tevreden dat we in 2023 weer stappen vooruit hebben gemaakt in duurzaam beleggen. Waar je dat in ziet? Dit jaar hebben we vanuit de beleggingsovertuigingen die Anne noemt, de randvoorwaarden en uitgangspunten voor duurzaam beleggen helder geformuleerd. Dat is het fundament voor hoe we die concreet gaan invullen in 2024. De basis is er nu. En natuurlijk zou ik soms willen dat het sneller ging. Maar het mooie van duurzaamheid is dat iedereen er wat van vindt. En het lastige van duurzaamheid is dat iedereen er wat van vindt. Dus het kost tijd om stappen te nemen. Omdat je het goed wil doen. En samen.'

Landenbeleid geïmplementeerd en voor SFDR-opt in gekozen

Anne: 'We hebben ook het landenbeleid in 2023 geïmplementeerd. Er worden nu meer landen uitgesloten dan ervoor. Het belangrijkste is dat we daarvoor een meetinstrument gekozen hebben. Het is nu objectiever gemaakt wanneer we een land uitsluiten. Dat is goed. Ook hebben we onlangs een besluit genomen over de SFDR (zie elders in dit jaarverslag). We hebben nu gekozen voor een opt-in en dat betekent dat we de belangrijkste negatieve effecten gaan meenemen in de communicatie over ons beleggingsbeleid (artikel 4 van de SFDR). Daarmee beloof je in feite eerlijker en transparanter te communiceren over duurzaam beleggen. Dat is ook weer een mooie ontwikkeling vind ik.'

Onderzoek gedaan onder de deelnemers naar duurzaam beleggen

Anne: 'En we hebben afgelopen jaar onderzoek gedaan onder de deelnemers. Het mooie is dat daaruit naar voren komt dat er een groot draagvlak is voor duurzaam beleggen. Maar liefst 70 procent vindt het belangrijk dat we duurzaam beleggen. Natuurlijk zijn er ook mensen die zeggen: ik vind rendement belangrijker. Dat gold voor 5 procent. Dan moeten wij dus nog beter uitleggen, dat duurzaamheid en resultaat hand in hand kunnen gaan.'

Frans: 'Aan dat onderzoek deden 1.400 deelnemers mee. Daar zijn drie focusthema's uitgekomen; thema's die onze deelnemers het meest aanspreken

Anne Kock is sinds mei 2023 bestuurslid bij Pensioenfonds PGB met als aandachtsgebied balansbeheer & duurzaam beleggen. Per 1 januari 2024 is ze voorzitter van de Commissie Balansbeheer.

Frans van de Veen is sinds 1 januari 2022 bestuurslid bij Pensioenfonds PGB, ook met het aandachtsgebied balansbeheer & duurzaam beleggen. Hij is lid van de Commissie Balansbeheer.

als het gaat om duurzaam beleggen. Dat zijn: klimaat, gezonde en betaalbare voeding en biodiversiteit. Dat betekent overigens niet dat we onze hele portefeuille op die thema's gaan invullen. Het is een focus op die drie. Als we de kans krijgen, willen we juist op die drie thema's dus meer doen, bijvoorbeeld in impactbeleggingen of in engagement. Maar de basis blijft wel dat we in de breedte beleggen.'

Anne: 'En wat klimaat betreft: dat gaat niet alleen om het verlagen van de CO₂-uitstoot. Het gaat ook om klimaatadaptatie: dat we weerbaar zijn tegen de effecten van de opwarming van de aarde, ook in onze beleggingen.'

Frans: 'Daar zitten twee lijnen in: wat voor effect heeft de klimaatverandering op je beleggingen? Dus: welke bedrijven worden dan minder en welke juist meer waard? Maar ook omgekeerd: wat voor positief effect kunnen onze beleggingen op de klimaatverandering hebben? Het duidelijkst zie je dat in impactbeleggingen. Daar willen we wel meer in doen. Maar ook dat moet stap voor stap.'

Discussie gevoerd over de dilemma's

Anne: 'En we lopen ook tegen dilemma's aan. Daar hebben we met het hele bestuur ook over gediscussieerd. Bijvoorbeeld: als je in de aanleg van een nieuw zonnepark wil beleggen, maar vervolgens blijkt dat dit een slecht effect heeft op de biodiversiteit; wat doe je dan? Of een windpark wil financieren, maar dat zit de vogels in de weg. Soms bijten de thema's elkaar. Het is goed om daarover na te denken. Een ander dilemma is duurzaamheid versus risico en rendement. Zo kun je op het gebied van duurzaamheid misschien het meest bereiken als je belegt in onderzoek. Maar dat geeft veel onzekerheid over het financiële resultaat van een belegging. Dan moeten we afwegen of het verstandig is om dat te doen of niet. Dat soort dilemma's willen we ook meer delen met onze deelnemers.'

Voor het bepalen van duurzaamheid kijken we naar CO₂-uitstoot, afvalverwerking én watergebruik

Frans: 'Op 40 procent van onze aandelen in de westerse wereld (*developed markets*), hebben we een portefeuille ingevoerd die gebaseerd is op drie duurzaamheidsthema's: CO₂-uitstoot, afvalverwerking en watergebruik. Hierbij werken we samen met Osmosis, een gespecialiseerd bedrijf. Zij kijken welke bedrijven het goed doen, en welke slecht op alledrie de punten. Dan valt een deel van de mogelijke beleggingen al weg. En van de bedrijven die het goed doen, zitten er meer in onze portefeuille. Ik vind dat goed. Je moet als bedrijf de goeie dingen maken, maar ook op de goeie manier, dus met zo min mogelijk schade voor je omgeving. Dat is positief voor je winst. En voor het klimaat.'

Anne: 'Osmosis past ook binnen ons klimaatplan. We willen een reductie van 50 procent CO₂ in 2030, geheel in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Onze Osmosis-aandelen zijn een concrete stap naar die reductie. Van de andere 60 procent van die ontwikkelde marktaandelen, weten we wel de uitstoot. Maar voornamelijk monitoren we dat alleen, en sturen we er nog niet op. Dat gaat in de toekomst wel komen. Maar eerst moeten we alle data heel goed meten en weten.'

Wat gaan we doen in 2024?

Alles doorlichten in 2024

Anne: 'We weten nog niet concreet wat er volgend jaar op stapel ligt. In 2024 lichten we onze hele portefeuille door. Dit doen we onder andere aan de hand van onze nieuwe beleggingsovertuigingen, maar we kijken ook vooruit naar het effect van de invoering van de nieuwe Wet toekomst pensioenen op onze beleggingsportefeuille. We letten daarbij op duurzaamheid, maar ook op risico, rendement en kosten. Daarna kunnen we weer nieuwe stappen zetten.'

Uitkomsten van het risicopreferentie- en ALM-onderzoek meenemen

Frans: 'Er loopt bijvoorbeeld nog een risicopreferentie-onderzoek onder onze deelnemers. De uitkomst daarvan is bepalend voor de risicohouding die we hanteren. Ook gaan we een nieuwe ALM-studie doen. Dat is een studie die inzicht geeft in de gevoeligheid van de financiële gezondheid van een pensioenfonds. En dat zal leiden tot een nieuwe beleggingsmix: in welke categorieën willen we beleggen en met hoeveel. En we moeten ook nog kijken: wat past bij de aanloop naar het nieuwe pensioen? Dat heeft óók invloed op onze manier van beleggen.'

En of het past bij Pensioenfonds PGB

Anne: 'Hoe we beleggen moet natuurlijk ook altijd passen bij Pensioenfonds PGB. Maar dat is

niet eenvoudig, want onze achterban is enorm breed. Daar moet je altijd goed naar blijven kijken. Wat we daarom bijvoorbeeld niet doen, is bij voorbaat hele sectoren uitsluiten, zoals olie en gas. We hebben deelnemers in die sectoren. En financieel is het op korte termijn ook niet handig om ze uit te sluiten. Wat we wel doen, is in gesprek gaan met die sectoren. Om te kijken of we als aandeelhouder invloed kunnen uitoefenen op de transitie van fossiele brandstoffen naar natuurlijke energiebronnen. Daar zetten we ons *engagement* in'.

Frans: 'Op duurzaam beleggen willen we geen koploper zijn, maar wel een voorzichtige voorloper. Dat heeft ook met onze achterban te maken. Maar wát we doen, dat willen we wel goed doen.'

Anne: 'Precies. Onze achterban moet er vertrouwen in hebben. Het draagvlak voor duurzaam beleggen is enorm belangrijk. Daarom voeren we er ook in het bestuur discussies over. In het bestuur zijn verschillende meningen en dat is goed, want al die verschillende meningen vinden we ook terug in onze achterban. De bestuurlijke discussie moet je dus goed voeren. Net als die met onze achterban. En goed uitleggen wat we doen, en waarom. Die communicatie wordt steeds belangrijker.'

Zorgen voor goed rentmeesterschap

Frans: 'Zo is het. Het is niet ons geld, maar van de deelnemer. Dat bewustzijn is heel erg aanwezig bij ons, en bij het hele bestuur. Goed rentmeesterschap, noem ik dat: dat je het geld van onze deelnemers goed moet beheren. Het is hun pensioen. Dat geeft een grote verantwoordelijkheid, maar ook de mogelijkheid dat geld goed te laten werken. En dan niet alleen voor het pensioen dat we nu elke maand uitkeren, maar ook over 10, 20, 30 jaar en verder. Wij kunnen daar met elkaar het verschil in maken.'

Samen een duurzame impact hebben en een beter resultaat halen

Anne: 'Zo zie ik dat ook. Samen kun je meer dan alleen. Ik kan met mijn eigen beleggingsportefeuille niet zo veel bereiken, al probeer je het nog zo hard. Maar met elkaar, op deze grote schaal, heb je toegang tot veel meer beleggingsmogelijkheden en kansen. Die collectiviteit, en solidariteit, in ons fonds is heel belangrijk hierin. Samen kunnen we meer bereiken dan de som van de delen. Samen kunnen we echt een duurzame impact hebben. En meer resultaat halen.'

BIJLAGEN

Bijlage 1: Rapportagecriteria

Bijlage 2: Limited assurance Mazars

Bijlage 3: Gebruik van data en modellen

Bijlage 4: Begrippenlijst

Bijlage 1: Rapportagecriteria

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
1	Uitsluitingen ondernemingen/landen	<p>Pensioenfonds PGB rapporteert het percentage van de marktwaarde van de totale beleggingen, per einddatum verslagperiode, waarvan is vastgesteld dat het geen beleggingen zijn die opgenomen zijn in de uitsluitingslijst, opgesteld in lijn met het eigen uitsluitingsbeleid. Beleggingen in derivaten vallen bijvoorbeeld buiten de scope van het uitsluitingsbeleid, waardoor dit percentage niet 100 procent is. De meest actuele uitsluitingslijst is te vinden op pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen en wordt periodiek bijgewerkt in lijn met het eigen uitsluitingsbeleid.</p> <p>Het uitsluitingsbeleid is verwerkt in de uitsluitingslijst en geldt voor bedrijven en landen die niet voldoen aan de criteria voor duurzaam beleggen. Beleggingen worden uitgesloten als ze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een of meerdere van de Tien Principes van de VN overtreden. • meer dan een kwart van hun omzet halen uit tabaksproducten. • betrokken zijn bij productie of handel in controversiële wapens met uitzondering van kernwapens die onder het non-proliferatieverdrag vallen. • vuurwapens maken voor of verkopen aan burgers. • meer dan een kwart van hun omzet of de elektriciteitswinning uit kolen, schaliegas en/of teerzandolie halen. • niet (meer) voldoen aan internationale sancties ingesteld door de Europese Unie (EU) of Verenigde Naties (in het geval van staatsobligaties). • Niet voldoen aan het landenbeleid van Pensioenfonds PGB (onderdeel uitsluitingsbeleid). <p>Landen worden uitgesloten met de volgende regels:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Als landen het criterium (42 is het cijfer 2023) niet halen op de Environment (E), Social (S) of Governance (G) score. ○ Om fluctuaties in de posities en transactie te beperken, is de stabiliteitsregel: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Krijgt een land dat in kwartaal 1 niet uitgesloten was, maar een onvoldoende scoort in kwartaal 2, de gelegenheid om weer voldoende te scoren in kwartaal 3. Indien de E, S of G score in periode 3 weer onvoldoende is wordt het land uitgesloten. ▪ Landen die, na een periode van uitsluiting, de minimumverste scores behalen, dienen dat twee kwartalen op rij te doen vooraleer er in overheidspapier en overheidsbedrijven belegd wordt. ○ We sluiten landen prudent uit, mocht het onafhankelijke onderzoeksbureau geen gegevens leveren over een land dan sluiten we deze uit. ○ Hong Kong wordt uitgesloten als China uitgesloten is. <p>Elk kwartaal bekijkt een onafhankelijk onderzoeksbureau (Sustainalytics) voor Pensioenfonds PGB welke bedrijven en landen niet (meer) voldoen aan de uitsluitingscriteria van Pensioenfonds PGB. Vervolgens worden deze ondernemingen en landen uit de benchmarks gehaald van de portefeuilles die worden bekeken op uitsluitingen. Op dagbasis beoordeelt Pensioenfonds PGB de portefeuilles tegen deze benchmarks. Wordt er geïnvesteerd in een aandeel of land dat op de uitsluitingslijst staat, dan ontstaat er een <i>breach</i>.</p>

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
1	Uitsluitingen ondernemingen/landen (vervolg)	<p>Voor het landenbeleid bekijkt een onafhankelijk onderzoeksbureau (Economist Intelligence Unit) voor Pensioenfonds PGB welke landen, welke E, S en G score krijgt. Om prudent uit te kunnen sluiten volgt Pensioenfonds PGB de internationale landendefinitie zoals beschreven in ISO 3166.</p> <p>Na vaststelling van de uitgesloten landen wordt gekeken welke staatsondernemingen bij deze landen horen. Hiertoe wordt van het investeerbaar universum van Pensioenfonds PGB bekeken welke bedrijven een 'State Owned Enterprise' kenmerk hebben. Dit kenmerk wordt vastgesteld door FactSet. Van deze bedrijven wordt gekeken welke land de uiteindelijke eigenaar is conform definities van FactSet, mocht dit een uitgesloten land zijn, dan wordt deze onderneming uitgesloten.</p> <p>Als Pensioenfonds PGB aandelen of obligaties van deze ondernemingen in bezit heeft, worden deze verkocht. De meting wordt gedaan op exposures in mandaten.</p> <p>Pensioenfonds PGB volgt de sanctielijsten van de EU en de VN. Dat betekent dat staatsobligaties in die landen worden uitgesloten.</p> <p><i>Wijzigingen ten opzichte van 2022: Met ingang van 2023 vormt het landenbeleid van Pensioenfonds PGB een nieuw onderdeel van het uitsluitingsbeleid.</i></p>

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
2	Klimaatbeleid	<p>Pensioenfonds PGB rapporteert over de CO₂-uitstoot ten opzichte van het basisjaar (op 31 december 2020), voor de categorieën aandelen en bedrijfsobligaties.</p> <p>Dit doet ze door de trend in de <i>carbon intensity</i> te meten. In lijn met de aanbevelingen van de TCFD wordt <i>Weighted Average Carbon Intensity</i> (WACI) als maatstaf gehanteerd. Deze maatstaf geeft de CO₂-uitstoot weer gewogen naar omzet en wordt uitgedrukt in ‘tonnen CO₂-equivalenten/miljoen euro omzet’. De WACI voor de gehele portefeuille wordt berekend door een gewogen gemiddelde WACI te berekenen op basis van de marktwaarden.</p> <p>De formule voor het berekenen van de WACI per onderneming is als volgt: $WACI_{(onderneming A)} = \text{tonnen (t) CO}_2 \text{ equivalenten/miljoen euro omzet}$</p> <p>De formule voor het berekenen van de WACI voor de gehele portefeuille is $WACI_{(Pensioenfonds PGB)} = WACI_{(onderneming A)} * (\text{marktwaarde aandelen PGB in onderneming A} / \text{Marktwaarde totale portefeuille PGB}) + WACI_{(onderneming B)} * (\text{marktwaarde aandelen PGB in onderneming B} / \text{Marktwaarde totale portefeuille PGB})$</p> <p>Deze KPI heeft betrekking op tonnen CO₂. De benodigde tonnen CO₂ data worden aangeleverd door Sustainalytics.</p> <p>Naast WACI wordt ook de ‘Financed Emissions’ gemeten. Dit cijfer wordt als volgt berekend: $Financed Emissions = \sum \text{Marktwaarde per onderneming} / \text{EVIC per onderneming} * \text{Tonnen CO}_2 \text{ equivalente per onderneming}$</p> <p>EVIC staat voor <i>Enterprise value including cash</i>, dit is de som van de markt capitalisatie plus uitstaande schulden. Voor de berekening van zowel de WACI als de Financed Emissions hebben de ‘tonnen CO₂ equivalente’ worden de scope 1 (directe uitstoot bij activiteiten van de onderneming zelf) en scope 2 (indirecte uitstoot, bijvoorbeeld ten aanzien van ingekochte elektriciteit) emissies gebruikt per onderneming.</p> <p>De WACI wordt gebruikt voor het meten van de CO₂-reductie en is daarmee de key indicator voor het beoordelen of er wordt voldaan aan de carbon reductie KPI. De Financed Emissions wordt enkel getoond als aanvullende informatie, maar is niet van belang om te beoordelen of er wordt voldaan aan de carbon reductie KPI. Alle bedragen die in de berekeningen voor de bepaling van de WACI en de Financed Emissions worden gebruikt, zijn genomineerd in euro’s.</p> <p>De mate waarin de beleggingen zijn gealigneerd met het klimaatakkoord van Parijs wordt berekend aan de hand van de LCTR (Low Carbon Transition Rating) rapportage van Sustainalytics.</p> <p><i>Wijzigingen ten opzichte van 2022: Met ingang van 2023 worden in de WACI-berekeningen bedragen in euro’s in aanmerking genomen. Aangezien in voorgaande jaren bedragen dollar bedragen in de berekeningen zijn gebruikt, zijn vergelijkende cijfers waar nodig omgerekend. Verder geldt een nieuwe reductiedoelstelling, waarbij er sprake is van een ander basisjaar. In 2022 werd de reductie bepaald ten opzichte van basisjaar 2018, terwijl nu 2020 cijfers als basisjaar zijn gebruikt. De belangrijkste reden voor de aanpassing van het basisjaar is de verbetering van de datakwaliteit ten opzichte van 2018 en de implementatie van de HY-portefeuille in de loop van 2020.</i></p>

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
3/4	<p>Betrokkenheid door engagement en stemmen</p> <p>Actief positieve invloed uitoefenen op bedrijven door bedrijven aan te sporen om duurzaam te ondernemen en maatschappelijk verantwoorde beleggingsonderwerpen onder de aandacht te brengen.</p> <p>Bedrijven aansporen om duurzaam te ondernemen en maatschappelijk verantwoorde beleggingsonderwerpen onder de aandacht te brengen door te stemmen</p>	<p>Pensioenfonds PGB kan als belegger invloed uitoefenen op het duurzame gedrag van bedrijven. Om die reden heeft Pensioenfonds PGB een betrokkenheidsbeleid, wat betekent dat met bedrijven in gesprek wordt gegaan (engagement) of dat er wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen.</p> <p>Pensioenfonds PGB rapporteert over zijn engagement en stem-programma's. Er wordt gerapporteerd over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het aantal engagementtrajecten binnen de portefeuille dat Pensioenfonds PGB op de focusthema's van het duurzaam beleggingsbeleid heeft gevoerd. • Het totaal percentage aandeelhoudersresoluties binnen de portefeuille waarop Pensioenfonds PGB conform zijn duurzaam beleggingsbeleid heeft gestemd. <p>De uitvoering van engagement en stemmen heeft Pensioenfonds PGB uitbesteed aan CTI Columbia Threadneedle Investments (CTI). CTI is één van de grootste aanbieders van engagement en stemmen. Speciaal voor grote institutionele investeerders heeft ze het Responsible Engagement Overlay programma. De stemprogramma's zijn van toepassing op de ondernemingen waarvan Pensioenfonds PGB aandelen heeft. De engagement programma's op de ondernemingen waarin Pensioenfonds PGB aandelen en obligaties heeft.</p> <p>De focusthema's van het duurzaam beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB worden vastgesteld door uit te gaan van de top drie van de thema's die in de CTI klantconsultatie door Pensioenfonds PGB als hoogste prioriteit zijn aangemerkt. De engagement die samenhangen met projecten en subthema's die gekoppeld zijn aan deze drie thema's worden hierbij in aanmerking genomen.</p> <p>Als er een aandeelhoudersvergadering plaatsvindt krijgt Pensioenfonds PGB als aandeelhouder een aankondiging dat er over onderwerpen gestemd kan worden. CTI bereidt de stem-instructie voor en PGB's custodian Northern Trust verwerkt deze door Broadridge. Broadridge is een wereldwijde aanbieder van proxy voting in brede zin, in dit geval verwerkt zij stemmen en rapporteert over de uitslagen. CTI genereert de data die in het jaarverslag wordt gebruikt direct vanuit de rapportagefunctie van Broadridge.</p> <p>Als er een mogelijkheid is om dialoog aan te gaan dan doet CTI dit namens Pensioenfonds PGB, deze dialoog geldt als criterium voor opname in het jaarverslag. CTI rapporteert elk kwartaal aan Pensioenfonds PGB. CTI kent drie soorten engagement:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prioriteits engagement • Thema engagement • Reactief engagement

Nr	KPI (Key Performance Indicator)	Rapportagecriteria
5	<p>SDG</p> <p>Kansen benutten om met directe investeringen een goed rendement te behalen én een positieve maatschappelijke bijdrage te leveren.</p>	<p>Pensioenfonds PGB zet in op een verhoging van SDG-gerelateerde beleggingen in onze portefeuilles, met als doel een bijdrage te leveren aan het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de Verenigde Naties. Pensioenfonds PGB heeft van de zeventien SDG's de focus gelegd op SDG's die samenhangen met de focusthema's die in 2023 vastgesteld zijn, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • klimaatverandering, incl. energietransitie (o.a. SDG 13, 7, 8 en 9); • verlies van biodiversiteit (o.a. SDG 12, 14 en 15); • duurzame en betaalbare voedselsystemen (o.a. SDG 2 en 3). <p>Pensioenfonds PGB rapporteert het percentage van de beleggingen met impact per einde verslagjaar, die volgens door Pensioenfonds PGB vastgestelde criteria tellen als belegging met impact, ten opzichte van de totale marktwaarde van de beleggingen in de portefeuille.</p> <p>De criteria voor SDG-investeringen die als beleggingen met impact worden aangemerkt zijn als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beursgenoteerde aandelen: voor beursgenoteerde aandelen worden de criteria van de SDI-AOP gevolgd. SDI-AOP (Sustainable Development Investments – Asset Owner Platform) is een, onder andere door pensioenuitvoerder APG opgericht platform, dat bedrijven beoordeelt op hun bijdrage aan SDG's. Via dit platform verkrijgt Pensioenfonds PGB een dataset met de bijdrage van ondernemingen aan de 17 SDG's. De waarde van aandelen in ondernemingen die meer dan 10 procent van hun omzet realiseren in één of meer van de SDG's, wordt gerapporteerd in het duurzaam beleggen jaarverslag. <p>Voor de volgende categorieën zijn criteria bepaald om de investering als belegging met impact te classificeren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Infrastructuur/Vastgoed: een GRESB-score van tenminste 4 van de 5 sterren. GRESB levert een dataset met ESG-data voor, onder andere, illiquide fondsbeleggingen. • Vastrentende beleggingen: hiervoor wordt een indicator uit FactSet gebruikt. Obligaties en leningen die bij het veld GREEN_BOND_LOAN_INDICATOR de indicatie YES krijgen, investeren de opbrengsten van de obligaties en leningen in groene projecten of activiteiten die de gevolgen van klimaatverandering terugdringen of andere duurzame activiteiten. FactSet is een wereldwijd leidend platform voor het verkrijgen van marktdata.
6	<p>Compliance met stakeholder engagement beleid:</p> <p>Een breed draagvlak creëren en behouden voor ons duurzaam beleggingsbeleid.</p>	<p>Er wordt transparantie geboden over de interactie met deelnemers, werkgevers, raad van toezicht, en verantwoordingsorgaan over duurzaam beleggen.</p> <p>Bovenstaande wordt geconcretiseerd door tenminste aan volgende minimum vereisten te voldoen:</p> <ol style="list-style-type: none"> Er wordt minimaal één kennissessie over duurzaam beleggen georganiseerd voor bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan. Er wordt met minimaal één werkgeversorganisatie een kennissessie over duurzaam beleggen georganiseerd (tenzij hieraan geen behoefte is vanuit de werkgevers). Deelnemers worden betrokken bij besluitvorming ten aanzien van duurzaam beleggen en er wordt met de deelnemers gecommuniceerd hoe deze input in de besluitvorming verwerkt is. Naast het Jaarverslag Duurzaam Beleggen worden deelnemers geïnformeerd over ontwikkelingen op het gebied van duurzaam beleggen.

Bijlage 2: Limited assurance Mazars

Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds PGB

Onze conclusie

Wij hebben de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren in het jaarverslag Duurzaam Beleggen 2023 (hierna: het Verslag) van Stichting Pensioenfonds PGB (hierna PGB) beoordeeld. Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

Op grond van onze werkzaamheden en de verkregen assurance-informatie is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren in het Verslag zoals opgenomen op pagina 8 niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, zijn opgesteld in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria' op pagina 27 tot en met 31 van het Verslag.

De geselecteerde duurzaamheidsindicatoren zijn de volgende:

1. Het percentage van de marktwaarde van de totale beleggingen, waarvan is vastgesteld dat niet wordt belegd in beleggingen in de uitsluitingslijst.
2. Toelichting over het CO₂e-profiel van de beleggingen en over de voortgang die is geboekt op de acties die in dit klimaatplan beschreven staan.
3. Het percentage engagementtrajecten binnen de totale portefeuille dat PGB op de focusthema's van het duurzaam beleggingsbeleid heeft gevoerd.
4. Het percentage aandeelhoudersresoluties binnen de totale portefeuille waarop PGB conform zijn duurzaam beleggingsbeleid heeft gestemd.
5. Het percentage van de marktwaarde van de beleggingen die volgens de door de stichting gestelde criteria tellen als benutten beleggingen.
6. Toelichting aan de hand van gestelde criteria door PGB of er gedurende het jaar contactmomenten zijn geweest met zowel deelnemers, werkgevers, Raad van Toezicht, en verantwoordingsorgaan over duurzaam beleggen.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000A 'Assurance opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest-opdrachten)'. Deze beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren'.

Wij zijn onafhankelijk van PGB zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Rapportagecriteria

De geselecteerde duurzaamheidsindicatoren dienen gelezen en begrepen te worden samen met de rapportagecriteria. PGB is verantwoordelijk voor het selecteren van deze rapportagecriteria, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving.

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de informatie over geselecteerde duurzaamheidsindicatoren zijn toegelicht in de sectie 'Rapportagecriteria' op pagina 27 tot en met 31 van het Verslag.

De vergelijkbaarheid van de duurzaamheidsinformatie tussen entiteiten onderling en in de tijd kan beïnvloed worden door het ontbreken van geüniformeerde praktijken ter beoordeling en meting deze informatie. Dit biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen. Daarom dient de duurzaamheidsinformatie gelezen en begrepen te worden samen met de toegepaste criteria.

Beperkingen in de reikwijdte van onze beoordeling

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in het Verslag maken geen onderdeel uit van de informatie die door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over deze informatie.

In het Verslag is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en risico-inschattingen. Inherent aan toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van de in het Verslag opgenomen toekomstgerichte informatie. Onze conclusie is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheden.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor het verslag en de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van het Verslag in overeenstemming met de gehanteerde rapportagecriteria. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van het Verslag mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheid voor de beoordeling van de geselecteerde duurzaamheidsindicatoren

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordelingsopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

Onze assurance-opdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid om de plausibiliteit van de duurzaamheidsinformatie vast te stellen. De werkzaamheden variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een assurance-opdracht met een redelijke mate van zekerheid.

Wij passen de 'Nadere voorschriften kwaliteitssystemen' (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsmanagement inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Wij hebben deze beoordeling professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3000A.

Onze beoordeling bestond onder andere uit:

- het verwerven van inzicht in PGB en haar omgeving op het gebied van verantwoord beleggen;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in het Verslag staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur.
- het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de gerapporteerde informatie, inclusief het op hoofdlijnen kennis nemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze beoordeling;
- het inwinnen van inlichtingen bij de directie en andere functionarissen van de PGB;
- het verkrijgen van assurance-informatie dat de in het Verslag opgenomen geselecteerde duurzaamheidsindicatoren aansluiten op de onderliggende brondocumentatie;
- het evalueren van de verkregen assurance-informatie;
- Het identificeren van gebieden in het Verslag met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de informatie in het Verslag. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het duurzaam beleggingsbeleid en de prestaties;

- Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van gegevens in de informatie;
 - Het verkrijgen van assurance-informatie dat de informatie in het Verslag aansluit op de onderliggende administraties van de organisatie;
 - Het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie.
- het overwegen of de informatie in het Verslag, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportagecriteria.

Wij communiceren met het Bestuur over onder andere de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Amsterdam, 17 april 2024

Mazars N.V.

Origineel was getekend door drs. R.C.H.M. Horsmans RA

Bijlage 3: Gebruik van data en modellen

Pensioenfonds PGB maakt voor de implementatie het duurzaam beleggingsbeleid en de berekening van de indicatoren met name gebruik van de volgende databronnen: Sustainalytics, Economist Intelligence Unit (EIU) en CTI. Pensioenfonds PGB onderkent dat deze datasets en modellen niet perfect zijn en in de toekomst nog zullen evolueren. Zo hanteert Pensioenfonds PGB, slechts in beperkte mate, toekomstgericht klimaatscenario's om de klimaatplannen en acties te beoordelen van bedrijven waarin belegd wordt en de activiteiten van CTI op het vlak van actief aandeelhouderschap te sturen en te beoordelen. Pensioenfonds PGB steunt hierbij op Low Carbon Transition Rating (LCTR) data en modellen van Sustainalytics, die begin 2023 op de markt kwamen. Pensioenfonds PGB vindt de data en de gehanteerde aannames van de modellen nog onvoldoende betrouwbaar om op basis daarvan harde beleggingsdoelen en -limieten te formuleren.

Bijlage 4: Begrippenlijst

Actief aandeelhouderschap

Gesprek over zowel financiële resultaten, het corporate governance model als maatschappelijke en milieu-gerelateerde impact aangaan met bedrijven en sectoren waarin belegd wordt (engagement) en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen (voting). Actief aandeelhouderschap is een belangrijk onderdeel van duurzaam beleggen.

ALM

Asset liability management. Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

ASCOR

Assessing sovereign climate-related opportunities & risks (<https://www.unpri.org/ascor-project/the-ascor-project-progress-report/10120.article>).

CA100+

Climate Action 100 (CA100+) is een internationaal samenwerkingsverband van beleggers met als doel de bedrijven die het meeste bijdragen aan de uitstoot van broeikasgassen te motiveren om de nodige acties te ondernemen om de klimaatverandering tegen te gaan en hun activiteiten in lijn te brengen met het Klimaatakkoord van Parijs (<https://www.climateaction100.org/>).

CO₂

De term CO₂ verwijst in dit document naar alle broeikasgassen en is een synoniem voor CO₂ equivalent van broeikasgas. Het is een maatstaf voor het opwarmingspotentieel van diverse broeikasgassen (<https://ghgprotocol.org/>).

CO₂-intensiteit

Pensioenfonds PGB gebruikt CO₂-intensiteit voor rapportagedoeleinden en als basis voor beleggingsdoelstellingen en -beslissingen.

CO₂-profiel van beleggingen

Bestaat uit volgende indicatoren: CO₂-intensiteit (WACI), Financed Emissions, ITR-score (of equivalent), SFDR CO₂-voetafdruk, de mate waarin de beleggingen voldoen aan de minimale klimaateisen van Pensioenfonds PGB en het percentage klimaatoplossingen in de portefeuille.

CTI

Columbia Threadneedle Investments. CTI voert het engagement- en stemprogramma van Pensioenfonds PGB uit.

DNB

De Nederlandsche Bank. Centrale bank van Nederland. Houdt onder andere financieel toezicht op pensioenfondsen en geeft handvatten met betrekking tot de beheersing van financiële en duurzaamheidsrisico's (zie onder andere <https://www.dnb.nl/groene-economie/klimaatverandering/>).

Engagement

Zie actief aandeelhouderschap.

EMC

Emerging market credits. Subcategorie van de beursgenoteerde bedrijfsobligaties.

ESG staat voor environmental (milieu, natuur, klimaat, ecologisch), social (maatschappij) en governance (bestuur). Ontwikkelingen op maatschappelijk, ecologische en bestuurlijk vlak (zowel binnen een bedrijf als met betrekking tot wet- en regelgeving) kunnen risico's met zich meebrengen voor de lange termijn waardecreatie of financiële situatie van een bedrijf of overheid. Er is dan sprake van ESG-risico's. 'Deze risico's hoeven niet zonder meer vermeden te worden; maar wel worden beheerst' (DNB, Op waarde geschat?, 2019).

Financed Emissions

$\sum ((\text{EUR belegd in bedrijf} / \text{EUR EVIC bedrijf}) \times \text{absolute uitstoot bedrijf})$.

Fysiek risico

Vorm van klimaatrisico. Risico dat de waarde van beleggingen negatief beïnvloed wordt doordat bedrijven gedwongen worden om activiteiten (tijdelijk) te staken of de waarde van activa sterk daalt (e.g. gebouwen) als gevolg van klimaat-gedreven schade (storm, overstroming, hittegolf, bosbrand, etc.).

GRESB

GRESB beoordeelt het duurzaamheidskarakter van vastgoedbeleggingen, waarbij onder andere rekening wordt gehouden met energieverbruik en fossiele energie (<https://www.gresb.com/nl-en/>).

High yield

Subcategorie van de beursgenoteerde bedrijfsobligaties.

IGC

Investment grade credits. Subcategorie van de beursgenoteerde bedrijfsobligaties

IMVB

Het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) Pensioenfondsen is december 2018 van start gegaan, met een looptijd van vier jaar. Het is onder andere ondertekend door meer dan 80 pensioenfondsen, de Pensioenfederatie en drie ministeries. Doel was het bevorderen van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen bij de pensioenfondsen (<https://www.imvoconvenanten.nl/nl/pensioenfondsen> en <https://www.pensioenfederatie.nl/website/themas/vermogensbeheer/imvb-convenant/over-het-convenant>).

ISSB

International Sustainability Standards Board (ISSB) ontwikkelt rapportagestandaarden met betrekking tot duurzaamheidsaspecten van bedrijven ten behoeve van beleggers en andere financiële instellingen. ISSB heeft een onderdeel van IFRS, heeft een groot draagvlak (G7, G20, IOSCO, etc.) en is bezig met de consolidatie van een aantal standaarden zoals TCFD, Value reporting foundation en SASB (<https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/>).

ITR

Implied temperature rise. Indicator van de verwachte bijdrage die een belegging levert aan de opwarming van de aarde. Vooruitkijkende indicator. Pensioenfonds PGB gebruikt de indicator niet als basis voor beleggingsbeslissingen, maar als input voor engagement en rapportage.

Klimaatcommitment van managers

Combinatie van: formele commitment van de manager om de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te helpen realiseren, formele korte en lange termijn CO₂-reductiedoelstellingen, een concreet en

geloofwaardig actieplan en periodieke voortgangsrapportages over acties en resultaten.

Klimaatneutraal

De netto CO₂-uitstoot, het totaal van de CO₂-uitstoot min het totaal aan verwijderde broeikasgassen, moet uiterlijk 2050 nul zijn.

MVB

Maatschappelijk verantwoord beleggen. Term is in 2022 door Pensioenfonds PGB vervangen door duurzaam beleggen.

NA100

Nature Action 100 (NA100) is een initiatief, geleid door institutionele beleggers, om (beursgenoteerde) bedrijven te stimuleren om hun negatieve impact op de natuur (bijv. verlies van biodiversiteit) te verminderen en om te keren. De focus ligt hierbij op bedrijven in sectoren die de grootste, negatieve impact hebben (<https://www.natureaction100.org/>).

OESO-richtlijnen

De OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen maken duidelijk wat de Nederlandse overheid (en 48 andere landen) van bedrijven verwacht bij het internationaal zakendoen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Ze bieden handvatten voor bedrijven hoe met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid of milieu. De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen vormen samen met de beginselen voor mensenrechten en bedrijfsleven van de Verenigde Naties (UN Guiding Principles for Business and Human Rights: UNGP's) het kader voor internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). De richtlijnen omvatten ook de fundamentele arbeidsnormen van de internationale arbeidsorganisatie (ILO). Het proces van gepaste zorgvuldigheid (due diligence) speelt een belangrijke rol bij internationaal MVO. Hierbij worden ondernemingen geacht de daadwerkelijke en mogelijke negatieve impact van hun handelen te identificeren, te voorkomen en te verminderen en verantwoording af te leggen over hoe zij omgaan met geïdentificeerde risico's (<https://www.oesorichtlijnen.nl/> en <https://www.imvoconvenanten.nl/nl/waarom/oeso-richtlijnen>).

PAI-indicator

Principal adverse impact-indicator. Zie SFDR.

PCAF

Partnership for carbon accounting financials. Geeft concrete richtlijnen voor de berekening van CO₂-intensiteit en Financed Emissions (<https://carbonaccountingfinancials.com/>).

SDG

Sustainable development goals. In 2015 hebben alle 193 landen die lid zijn van de Verenigde Naties (VN) de Sustainable Development Goals (SDG) aangenomen. De doelen gelden voor alle landen en voor alle mensen. De doelen roepen op tot onderwijs, gezondheidszorg en fatsoenlijke banen voor iedereen, en bescherming van de oceanen, bossen en volledig natuurlijke habitats. Ze schetsen een beeld van een toekomst waarin vooruitgang iedereen ten goede komt, waar klimaatverandering een halt wordt toegeroepen en alle mensen in vrede en welvaart kunnen leven. Het unieke karakter van de SDG's betekent dat ze met elkaar verbonden zijn – vooruitgang boeken op het ene doel leidt vaak tot vooruitgang op een ander doel, of soms zelfs op meerdere (<https://sdgs.un.org/goals>).

SDI-AOP

SDI-AOP staat voor Sustainable Development Investment - Asset Owner Platform. Het platform biedt een methodologie en data aan die beleggers in staat stelt om de bijdrage van beursgenoteerde bedrijven aan de SDG's (Sustainable Development Goals) te berekenen en te gebruiken voor o.a. beleggingsbeslissingen en rapportages. Op deze manier stelt het platform beleggers in staat om bij te dragen aan de realisatie van de SDG's, zoals die in 2025 door de VN zijn vastgesteld. Het platform is oorspronkelijk opgericht door een aantal institutionele beleggers.

SFDR

Sustainable finance disclosure regulation. De Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) schrijft transparantieregels voor over duurzaamheid door financiële marktdeelnemers en financieel adviseurs. Onder financiële marktdeelnemers worden onder meer verstaan banken, beleggingsondernemingen, pensioenfondsen, etc. De SFDR verplicht deze partijen een verklaring op hun website te plaatsen waaruit is op te maken of zij de negatieve duurzaamheidsimpact van hun beleggingen meewegen. Als dat het geval is, moeten zij ook duidelijk maken hoe het due diligence beleid daarop is afgestemd. Daarbij mag rekening worden gehouden met de omvang, aard en complexiteit van de activiteiten en producten. Deze partijen worden door de SFDR verplicht de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen te meten aan de hand van een reeks aan duurzaamheidsfactoren en zullen hierover aan klanten moeten communiceren. Dat gebeurt via de Verklaring ongunstige effecten (<https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/onderwerpen/duurzaamheid-sfdr>).

SFDR CO₂-voetafdruk

De SFDR CO₂-voetafdruk verwijst naar de vier verplichte PAI-indicatoren die SFDR onderkent m.b.t. CO₂-emissies: 'GHG emissions', 'Carbon footprint', 'GHG intensity of investee companies' en 'exposure to companies active in the fossil fuel sector'.

TCFD

Taskforce on Climate-related Financial Disclosure (TCFD) is in 2015 opgericht. Het TCFD-rapportageraamwerk is bedoeld om beleggers en andere financiële instellingen een beter te geven van de materiële duurzaamheidsrisico's die een bedrijf loopt. Hierbij wordt aandacht besteed aan doelstellingen, strategie, governance en risicobeheersing. TCFD heeft zijn taken in 2023 overgedragen aan de ISSB (<https://www.fsb-tcfid.org/>).

Transitierisico

Vorm van klimaatrisico. Risico dat de waarde van beleggingen negatief beïnvloed wordt door strengere wet- en regelgeving, technologische ontwikkelingen, verminderde vraag naar producten en diensten of negatieve impact op de reputatie van bedrijven. In de context van het klimaatplan betreft het veranderingen gedreven door de wens of noodzaak om de opwarming van de aarde te beperken door de uitstoot en concentratie van broeikasgassen te reduceren.

UNGC

De UN Global Compact (UNGC) streeft ernaar om bedrijven en belanghebbenden te mobiliseren met als doel de levens van toekomstige generaties te verbeteren. Geleid door de Tien Principes van de UNGC m.b.t. mensenrechten, arbeid, milieu en corruptiebestrijding en de 17 SDG's ondersteunen we organisaties bij het begrijpen van wat verantwoord ondernemen betekent in een wereldwijde en lokale context en bieden we richtlijnen om duurzaamheidsverplichtingen in actie om te zetten (<https://unglobalcompact.org/> en <https://gcnetherlands.nl/>).

UNPRI

De United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI). Het doel van UNPRI: inzicht krijgen in de gevolgen van duurzaamheid voor beleggers aan de hand van 6 principes:

1. We will incorporate ESG issues into investment analysis and decision-making processes.
2. We will be active owners and incorporate ESG issues into our ownership policies and practices.
3. We will seek appropriate disclosure on ESG issues by the entities in which we invest.
4. We will promote acceptance and implementation of the Principles within the investment industry.
5. We will work together to enhance our effectiveness in implementing the Principles.
6. We will each report on our activities and progress towards implementing the Principles.

UNPRI ondersteunt ondertekenaars bij de integratie van deze principes in het beleggingsproces en bij invulling van actief aandeelhouderschap (<https://www.unpri.org/>).

VBDO

De Vereniging van beleggers voor duurzame ontwikkeling (VBDO) zet zich in voor het verduurzamen van de kapitaalmarkt, vanuit de overtuiging dat dit leidt tot een gezondere en meer rechtvaardige wereld. Als onafhankelijke vereniging is VBDO sinds 1995 en m.n. binnen Nederland een aanjager, motivator en kennisleider voor verantwoord beleggen en voor verankering van duurzaamheid bij ondernemingen (<https://www.vbdo.nl/>).

WACI

Weighted average carbon intensity of gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit van een beleggingsportefeuille: $\sum ((\text{EUR belegd in bedrijf} / \text{EUR marktwaarde portfolio}) \times (\text{absolute uitstoot bedrijf} / \text{omzet}))$. Zie CO₂-intensiteit.

Jaarverslag duurzaam beleggen 2023
Pensioenfonds PGB

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen
Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen

 pensioenfondspgb.nl
 020 541 84 18

